

תוכן העניינים

4	אל הלומדים
11	מבחן 1
22	מבחן 2
32	מבחן 3
42	מבחן 4
52	מבחן 5
61	פתרון מבחן 1
66	פתרון מבחן 2
69	פתרון מבחן 3
72	פתרון מבחן 4
75	פתרון מבחן 5

אל הלומדים,

לפניכם חוברת בחינות במתכונת בחינות רמה ג', הניתנת באולפן לעברית של האוניברסיטה העברית בירושלים. בחוברת 5 מבחנים. בכל אחד מהמבחנים יש קטע ואחריו שאלות הבנה, קלחים, תרגילי פועל, תחביר וחיבור. בסוף החוברת יש פתרונות לכל המבחנים.

אמנם בכל המבחנים מופיעים אותם חלקים כמו בבחינת הרמה, אבל המבחנים אינם באותה רמת קושי. הם מסודרים מהקל אל הקשה ומלווים את ספרי הלימוד של רמה ג'. רק המבחנים האחרונים הם ברמת קושי הדומה לבחינת רמה ג'.

אנחנו ממליצות לעבוד עם החוברת מתחילת הלימודים ברמה ז', ולפתור מבחן אחד בכל פעם כדי ללמוד את שיטת העבודה וכן כדי לחזור על החומר שלמדתם.

לפני שתפתרו את הבחינות כדאי לכם לקרוא את המבוא, המדריך אתכם כיצד לעבוד נכון על כל אחד מהחלקים של המבחן. ההדגמות הבאות הן מתוך המבחן הראשון.

א. קריאת הטקסט

- כדאי לקרוא היטב את הכותרת של הטקסט ולנסות לנחש את התוכן. למשל, כותרת הטקסט "צבי השיטים" מלמדת אותנו שהטקסט עוסק בבעל חיים. אולי הטקסט יספר על מין מיוחד של בעלי חיים, על דרך החיים שלו והבעיות שלו.
- רצוי לקרוא את הקטע פעם אחת במהירות ובלי לנסות להבין כל מילה.
- צריך לקרוא היטב את השאלות. לפעמים אפשר להבין מהשאלות משפטים או עניינים שלא הבנו בקריאה ראשונה.
- מוכרחים לקרוא שוב את הטקסט בצורה מעמיקה. כדאי לשים לב למשפטי השוואה, למשפטי ניגוד וכו'. צריך לשים לב גם לדוגמות, כי לעתים קרובות הן מבהירות את הכוונה. חשוב להבין למה מתכוונים כשמשתמשים בכינויים כמו הוא, היא, הם... או אותן, שלה וכדומה. לפעמים חשוב לשים לב גם לפיסוק.
- אם יש מילים שאתם לא מבינים, כדאי לנסות לנחש את המשמעות שלהן. פעמים רבות אפשר להבין אותן מהקונטקסט.
- כדאי לשים לב: שמות של אנשים או מקומות מודגשים בדרך כלל.

ב. תשובות לשאלות

- כדאי לקרוא את השאלות פעמיים – פעם אחת במהירות אחרי שקוראים את הטקסט בפעם הראשונה, ופעם שנייה לפני שעונים על השאלה.
- חשוב מאוד לענות על השאלות לפי הטקסט ולא לפי הידע הכללי שלכם.
- אתם יכולים לענות במילים של הטקסט אם לא מבקשים מכם לכתוב במילים שלכם. חשוב לענות בדיוק על מה ששואלים – לא יותר ולא פחות.

כדאי לדעת

1. השאלות מסודרות בדרך כלל לפי סדר הפסקות.
2. יש מספר סוגים של שאלות:
  - א. שאלות השלמה: למשל, "צבי השיטים גבוה יותר מצבאים אחרים מכיוון ש....."
  - ב. בטקסט הביטוי 'מכיוון ש' אינו מופיע, אבל מופיעות מילות סיבה אחרות: 'זאת הסיבה ש'.
  - ב. שאלות פתוחות: למשל: הסבירו, כתבו לפי הטקסט וכו'.
  - ג. שאלות נכון / לא נכון
  - ד. שאלות רב בררה – יש לבחור משפט אחד מתוך 4 משפטים.
  - ה. שאלות עם כינוי או מילת יחס בנטייה: למשל, בשורה X כתוב: "הם טוענים". מי זה הם? בשאלות כאלה יש לחפש את התשובה במשפטים הקודמים לכינוי.
  - ו. שאלות על אוצר מילים. בדרך כלל המילים לא נלמדו בכיתה ואתם צריכים לנחש את המשמעות שלהן מהקונטקסט. אנחנו מציעות לתרגם את המשפט לשפת האם ולנחש את המשמעות של המילה, או לנסות להחליף את המילה במשפט בכל אחת מהמילים שבתשובה ולראות איזו מילה מתאימה. למשל 'לצוד' – המילה מופיעה במשפט: "הנמרים נכנסים מדי פעם למקומות יישוב ושם הם צדים חתולים". אם תתרגמו את המשפט לאנגלית, תוכלו לנחש שמשמעות המילה 'לצוד' תהיה: לאכול או לתפוס. מבין 4 האפשרויות המוצעות: להרוג / לעזור / לקבל / לתת ציוד, המילה הקרובה ביותר היא להרוג.

ג. קלז

א. קלז עם מילים

כדאי לדעת

- המילים המתאימות להשלמה בדרך כלל קשות יותר לעומת קלח ללא מילים.
- לפעמים אפשר לנחש את משמעות המילים לפי הקונטקסט ולפי הנושא.
- יש יותר מילים ממה שצריך.
- המילים כבר מותאמות למבנה התחבירי של המשפט (יחיד / רבים / זכר / נקבה וכו')

דרך העבודה

- כדאי מאוד לקרוא את הקלח פעמיים – פעם אחת בלי לנסות לפתור ורק בפעם השנייה – אחרי שקוראים את כל המילים להשלמה – לפתור.
- התפקיד של המילה (שם עצם, פועל, שם תואר וכו') יכול לעזור מאוד כשלא בטוחים מהי ההשלמה הנכונה.
- טוב לקרוא את הקלח השלם בקול רם ולשמוע איך הוא נשמע.

א. קלח ללא מילים

כדאי לדעת

- לפעמים יש רק מילה אחת נכונה להשלמה, אבל לעתים יש כמה מילים שמתאימות להשלמת המשפט. במקרה זה צריך לבחור באחת מהן.
- מותר לכתוב רק מילה אחת בכל קו.
- חלק מהמילים נמצאות בתוך הקלח. למשל: "העצים הם מתנה יפה וחשובה שנתן לנו הטבע, ולכן בדת היהודית וגם ב- [ ] אחרות יש חג מיוחד לעצים". המילה הנכונה היא [ ] והיא מופיעה בצורת היחיד במשפט הקודם.

דרך העבודה

- גם כאן כדאי מאוד לקרוא את הקלח פעמיים – פעם אחת בלי לנסות לפתור ורק בפעם השנייה לפתור. כך תוכלו להיעזר במילים שנמצאות בהמשך הטקסט. במקרים רבים קריאה הראשונה אפשר להבין את הקטע כולו רק אם

קוראים אותו עד הסוף. יש להתאים את המילה החסרה למבנה המשפט (סוג המילה: שם, פועל, מילת יחס וכו'), וההתאמה שלה למילים האחרות: מין, מספר וכדומה). למשל: " רָגַעְיִם ארוכות".

- אם המילה החסרה היא פועל, כדאי מאוד לשים לב למילת היחס הבאה אחריו, ולפי זה לבחור בפועל.
- מומלץ לקרוא את הקלח השלם בקול רם ולשמוע איך הוא נשמע.

ד. דקדוק

א. פועל

א. בתרגיל שבו עליכם להשלים את הפועל בצורה הנכונה, בתוך משפט או בתוך קלח, כדאי לערוך טבלה. לדוגמה:

שם הפועל	הזמן	הגוף	פעיל/סביל	פועל דומה	נטיית הפועל	התשובה
						הדומה
להתבצע	עתיד	היא	פעיל	להתלבש	תתלבש	תתבצע
לבצע	שם פעולה	----	----	לדבר	דיבור	ביצוע

עובדים בטבלה לפי המשפט במבחן:

בישיבה החליטו על [ ] (לבצע) התכנית כבר בשבוע הבא. התכנית [ ] (להתבצע, עתיד) במהירות. כדאי לזכור נטייה של פועל אחד מכל קבוצת פעלים (למשל, לדבר או להתלבש) ולהטות את הפועל המופיע בבחינה כמו את הפועל שאתם מכירים. חשוב ביותר לשאול על מי הפועל מדבר ומה הזמן במשפט. שימו לב לפעלים בגזרות השונות. למדו היטב את שמות הפעולה החריגים.

ב. בתרגילי ההפיכה מסביל (פסיבי) לפעיל (אקטיבי) ולהפך שימו לב לנוסחה:

פעל (פעיל) <-> נפעל (סביל)

פיעל (פעיל) <-> פועל (סביל)

הפעיל (פעיל) <-> הופעל (סביל)

ראשית, צריך למצוא את הפועל במשפט ואת הזמן של הפועל. אחר כך יש למצוא את הנושא במשפט החדש. מה שהיה מושא או אובייקט במשפט האקטיבי, יהיה הנושא במשפט הפסיבי. עושה הפעולה שבא אחרי המילים "על ידי"

במשפט הפסיבי יהיה הנושא במשפט האקטיבי. אם אין עושה פעולה, המשפט האקטיבי יהיה משפט סתמי. לאחר מכן יש למצוא את צורת הפועל הנכונה ולבנות את המשפט החדש.
למשל:

המילים החדשות יילמדו .	הסטודנטית תלמד את כל המילים החדשות.
-------------------------------	--

הפועל – תלמד – בניין פעל, זמן עתיד < הפסיבי יהיה בבניין נפעל בזמן עתיד.
המושא (אובייקט) במשפט האקטיבי הוא – המילים החדשות. זה יהיה הנושא במשפט הפסיבי.
הפועל צריך להיות: להילמד, זמן עתיד, הן < יילמדו

II. תחביר

- כדאי לדעת שהתחביר בודק: מילות קישור, מילות יחס, התאמת שם התואר לשם העצם, יידוע שם העצם, ריבוי שם העצם ועוד.
- בתרגיל הקלח התחבירי עליכם לקרוא את הטקסט כולו ואחר כך לבחור במילה המתאימה. כאשר המילה היא מילת קישור צריך לבדוק שני עניינים: את המשמעות ואת הצורה התחבירית. המשמעות יכולה להיות למשל, סיבה, תוצאה, תנאי וכדומה. הצורה התחבירית יכולה להיות מילה שאחריה יבוא שם עצם (לפעמים עם ה"א הידיעה), מילה שאחריה יבוא משפט הפותח במילית הקישור "ש", או מילה שבאה בין שני משפטים ומתייחסת למשפט שלפניה, ובדרך כלל יהיו בה המילים "כך" / "כן" / "זה" / "זאת".

בתרגיל הוספת ה"א הידיעה ו"את"

סמנו את צורות הפועל, חפשו את הנושא במשפט (לפניו לא תבוא "את"), בדקו סמיכויות, בדקו צירופי שם עצם + שם תואר.

בתרגיל הריבוי

סמנו את צורות הפועל, שימו לב למינו של שם העצם, התאימו לשם העצם את שם התואר (זכר / נקבה), שימו לב לריבוי חריג, לסמיכויות, לצירופי שם עצם ושם תואר.

ה. חיבור

- כדאי לבחור בנושא שאתם מכירים ושיש לכם מה לכתוב עליו.
- יש לכתוב את הנושא בשורת הכותרת ולכתוב רק עליו בצורה עניינית, בלי לחזור על עצמכם ובלי לדון בנושאים שאינם קשורים.
- כדאי לכתוב ראשי פרקים.
- בחלק הראשון של החיבור נהוג להציג את הבעיה ולתאר אותה.
- בפסקות הבאות כדאי לכתוב את הנימוקים לכל אחד מהצדדים בבעיה ולהביא דוגמות.
- בחלק האחרון של החיבור יש לסכם את הדעות השונות ולכתוב משפט סיכום, שבו תכתבו את דעתכם.
- כדאי לשים לב לכמה דברים:
  - א. כדאי לכתוב משפטים פשוטים וברורים.
  - ב. רצוי להשתמש במילות קישור (אך לא יותר מדי).
  - ג. כדאי לנסות להעלות את רמת אוצר המילים.
  - ד. לאחר שסיימתם לכתוב, קראו שנית ובדקו את הדקדוק: זכר נקבה, יחיד רבים, הזמן של הפועל, מילות יחס, ה"א הידיעה, כתיב ועוד.
  - ה. דוגמה לחיבור:

בעד ונגד בחינות פסיכומטריות

מי שרוצה להתקבל לאוניברסיטה צריך היום לא רק תעודת בגרות טובה אלא גם ציון גבוה בבחינה הפסיכומטריות שעורכות האוניברסיטאות. תלמידים רבים נבחנים בבחינות פסיכומטריות, אך אינם מצליחים לקבל את מספר הנקודות הדרוש להם כדי להתקבל לחוג שבו הם רוצים ללמוד.

רבים שלא התקבלו ללימודי רפואה בארץ, למשל, נסעו לארצות אחרות כמו איטליה או בולגריה ושם למדו רפואה. עם סיום לימודיהם הם שבו לארץ והשתלבו כאן בעבודה בבתי חולים. ביניהם ובין אלה שלמדו בישראל אין כל הבדל. השאלה היא: האם מבחנים אלה באמת יכולים לצפות את היכולת של הסטודנט להצליח בלימודים גבוהים?

האוניברסיטאות טוענות שהן לא יכולות לקבל כל אחד, משום שמספר הסטודנטים שהן יכולות לקבל קטן ביחס למספר האנשים הרוצים ללמוד. אם רוצים לשמור על רמת לימודים גבוהה, צריך למיין את הסטודנטים ולקבל רק את

מי שמסוגל להתגבר על כמות רבה של חומר לימודים. לדעת מורים רבים, הלימודים באוניברסיטה דורשים יכולת חשיבה, יכולת להעלות שאלות, יכולת להיות יצירתי ויכולת גם ללמוד חומר בעל פה.

אבל כל מי שמתנגד לבחינה הפסיכומטרית טוען שהבחינה אינה הוגנת. שאלות רבות בבחינה אינן מתאימות לכל הקבוצות באוכלוסייה. הן אינן מתאימות למשל לעולים חדשים שבאו מארצות שבהן יש שוני תרבותי. הבחינה מתאימה לישראלי שנולד כאן. לדעת המתנגדים, התלמידים כותבים בחינה ארוכה מאוד בזמן קצר, הם צריכים לחשוב במהירות ולנחש תשובות רבות, ולכן מעטים מסוגלים לעמוד בכך. נראה לי שהמדינה צריכה להקים יותר אוניברסיטאות שבהן לא יתקיימו בחינות פסיכומטריות, ורק בסוף השנה הראשונה ללימודים יהיו מבחני מיון. כך תהיה הזדמנות לכולם ללמוד לימודים גבוהים.

(כתב תלמיד ברמה ג')

כדאי לדעת

הציון בחיבור הוא על תוכן וארגון (פחות מ-20%), על אוצר מילים (בערך 30%) ועל דקדוק (בערך 50%).

לסיכום

אנחנו ממליצות לעבוד עם שיעור. המבחן אמור לארוך כ- 3.5 – 4 שעות. בסוף החוברת מופיעים פתרונות כדי שתוכלו לבדוק את עצמכם. אנחנו בטוחות שאם תעבדו עם החוברת תתקדמו ותצליחו.

תודות

תודות לעטרת ירדן על הקריאה ועל ההערות המשכילות והמועילות. תודות למורים ביחידה להוראת העברית שעברו על הבחינות וניסו אותן בכיתותיהם. תודות לאור בן-ארי – טישלר על האיורים מאירי העיניים. תודות לטליה בלום על עיצוב הכריכה. תודות לתלמידים מרמה ו' שהסכימו להצטלם בשעת מבחן. תודות לחי צבר ולשלומי אספר מהוצאת מאגנס על העזרה בהוצאה לאור של החוברת.

גוני ודליה

מבחן מס' 4

חלק ראשון – קטע לקריאה

קראו את הקטע.

התרבות של תלמידי ישראל

- 1** פרויקט "סל תרבות ארצי" הוא תכנית של משרד החינוך, שמטרתה להביא תלמידים לראות מופעים תרבותיים כמו תאטרון, מחיקה ומחול¹. התלמידים מבקרים בתאטרון או באולמות הקונצרטים ואפילו נפגשים עם יוצרים ועם אמנים כמו סופרים, משוררים, במאים, ציירים, רקדנים ועוד. משרד החינוך מקווה שהתלמידים יעשירו את עולמם, ויכירו צדדים שונים בתרבות הישראלית.
- 5** איך בוחרים את המופעים שהתלמידים יראו?
- במשרד החינוך יש ועדה הנקראת "ועדת סל תרבות". ועדה זו עורכת רשימה של הצגות מומלצות ושולחת אותה לבתי הספר. המורים בוחרים הצגות מתוך הרשימה הזאת. חברי הוועדה מתחלפים מדי מספר שנים, וגם אופי ההצגות המומלצות משתנה. היו תקופות שההצגות המומלצות עסקו בנושאים חברתיים, למשל ביחסים בין המינים או בהתמכרות לסמים. לפני מספר שנים נמנעו מלהכניס לסל התרבות הצגות ראליסטיות או חברתיות וכן גם הצגות דידקטיות וחינוכיות מדי. משום כך הרבה מההצגות עסקו בנושאים היסטוריים. אמנם פה ושם אפשר היה לראות בתאטרון גם הצגות מהספרות קלאסית, אך הצגות אלה היו מעטות. היום שוב יש שינוי, והתלמידים רואים מופעים מסוגים שונים.
- יוצרים רבים טוענים שהמורים בוחרים את יצירות האמנות המתאימות לטעם הקהל ואינם חושפים את התלמידים לתרבות איכותית. המורים, לפי טענה זו, אינם מזמינים הצגות תאטרון או מחול ברמה גבוהה אלא מזמינים יצירות שהילדים יאהבו. **יענקלה יעקובסון**, במאי ההצגה "מוף ומוריס", הצגה שמשרד החינוך המליץ עליה, ובכל זאת תלמידים מעטים צפו בה, טוען שיוצרים רבים בתאטרון התחילו לכתוב יצירות המתאימות לטעם הקהל כדי שהמורים יביאו אליהן את התלמידים. "מי שכותב תאטרון איכותי ברמה גבוהה – מקבל פטיש² בראש". לפי יעקובסון, תאטרון אמתי יוצר שפה מיוחדת. לשפה הזאת מוסיפים מחיקה וכך יוצרים עולם חדש,

¹ מחול – ריקוד, בלט
² פטיש –

עולם תאטרלי. התלמידים לא רואים את התאטרון הזה, הם לא רואים תאטרון שיש בו דמיון ופנטזיה.

20 אחת המורות, שאחראית בבית הספר שלה על בחירת ההצגות לתלמידים, טוענת שהיא חייבת להביא את התלמידים לתאטרון שמתאים להם. "אני צריכה לבדוק מה הקהל רוצה", היא מסבירה. "אני יכולה לקחת את התלמידים רק לשלושה מופעים. אם אני אקח אותם להצגה שלא תעניין אותם, הם אף פעם לא יבקרו שוב בתאטרון. התאטרון יפסיד היום את המבקרים של מחר. אני צריכה למשוך את התלמידים לתאטרון. כאשר הם יגדלו, הם ימשיכו לבוא לתאטרון ולראות הצגות, ואז הם ישפרו את טעמם ויראו גם הצגות איכותיות יותר".

25 גם היוצרים שמתאימים את היצירות שלהם לטעם של התלמידים, מנסים להגן על עצמם. הם טוענים שהתאטרון צריך לפרנס את עצמו כי אין מי שיתמוך בו. אילו הממשלה הייתה תומכת בתאטרון, הבמאים וכותבי המחזות לא היו נכנעים לטעם הקהל ולא היו מוותרים ומתפשרים על איכות ההצגות.

לפרופ' זוהר שביט מאוניברסיטת תל אביב יש ביקורת אחרת. היא טוענת שהתקציב של משרד החינוך לסל התרבות מצחיק. "מה זה שלושה מופעים בשנה?! תלמיד צריך לבקר באירוע תרבותי כמו תערוכה, סרט, הצגת תאטרון או קונצרט לפחות פעם בחודש".

30 דעותיהם של היוצרים והמורים שונות בנושא התוכן של סל התרבות, אך בדבר אחד כולם מסכימים: על משרד

החינוך להרחיב את תקציב התרבות. על התלמידים לבקר במספר רב יותר של מופעים ותערוכות ולשוחח עם יותר יוצרים ואמנים, כך יש סיכוי שיהפכו לצרכני תרבות ולא רק לצרכני חומר.

35 אולם לאחרונה החליט משרד האוצר להפסיק לממן את הכרטיסים לתלמידים. הוא גם

החליט שחברה פרטית תנהל את הסל ותיקח את הכסף ישר מההורים. להחלטה זו

מתנגדים לא רק ההורים והיוצרים אלא גם משרד החינוך בעצמו. כולם יחד חושבים שהתכנית של משרד האוצר תפגע ברעיון של סל התרבות.

ענו על השאלות.

1. הקיפו בעיגול: נכון / לא נכון.

נכון / לא נכון

א. לסל התרבות נכנסות רק הצגות שבחרה ועדת הסל.

נכון / לא נכון

ב. מי שכותב תאטרון איכותי מצליח.